
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 1, 2006 (год. XV), ISSN 0861-7902

ЕЗИКОВАТА ПОЛИТИКА НА СЪВРЕМЕННА ЕВРОПА – РЕАЛНОСТ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

**Езиковата политика на Европейския съюз и европейското
университетско пространство (т. 1. и 2.), В. Търново, 2006: ПИК**

Във времето на нарастваща глобализация и мултикултурализация все по-често се търсят възможности за установяване на контакти между преподаватели от висши учебни заведения и различни европейски институции, ръководени от идеята за осъвременяване на езиковата политика и актуализиране на обучението по чужди езици не само в България, но и в общоевропейски мащаб. Все повече български университети се стремят към интернационализиране на учебните планове и програми, по които се обучават студентите, като целта е завършващите съответната специалност студенти да получат по-добра професионална реализация и достойно професионално признание не само в България, но и в чужбина. Това от своя страна налага като приоритет изучаването на чужди езици и изграждането на четириизмерна връзка между наука, език, политика и образование.

Двухтомният сборник съдържа материалите от Международната научна конференция “Езиковата политика на ЕС и европейското университетско пространство”, проведена на 5–7 октомври 2005 г. във Велико Търново, в която участваха 110 представители от 18 държави (от страната домакин България, както и от Австрия, Белгия, Германия, Гърция, Италия, Испания, Македония, Полша, Португалия, Румъния, Русия, Сърбия, Турция, Украйна, Унгария, Франция, Холандия).

Идеята за една нова, по-успешна езикова политика на Европейския съюз даде повод за иницирането на тази мащабна международна научна проява, домакин и организатор на която бяха Катедрата по германистика и нидерландистика и Филологическият факултет на Великотърновския уни-

верситет "Св. св. Кирил и Методий". Организационният комитет на конференцията с координатор доц. д-р Багрелия Борисова, декан на Филологическия факултет, положи доста усилия, за да привлече като съавтори на сборника български и чужди преподаватели и изследователи от различни образователни, научноизследователски и обществени институции.

Като въведение към научните публикации в началото на сборника са поместени поздравителните слова на посланика на Кралство Холандия в София – Н. П. Вилем ван Ее, на културния аташе на Германия – г-н Фердинанд фон Вайе, на културния аташе на Австрия – г-н Лотар Яшке, на директора на Дирекцията по устен превод към Европейската комисия – г-н Антъни Скот, на областния управител – г-жа Гергана Трифонова, на зам.-кмета на Велико Търново – г-н Йордан Грозданов, на ректора на Великотърновския университет – проф. д-р Иван Харалампиев.

Според Антъни Скот европейските граждани трябва да владеят освен майчиния си и два чужди езика. Оттук и важната роля на университетите: от една страна, да осигуряват обучение по чужди езици, от друга – да обучават бъдещи преподаватели по чужди езици, и от трета страна – да обучават бъдещи преводачи.

Пленарният доклад на проф. д-р Драган Жунич акцентира върху необходимостта от "пълно разбиране на ролята на всяка отделна национална и регионална култура в мултикултурна Европа". Според проф. Жунич това разбиране е осъществимо на две равнища – на равнище *културна политика*, чрез подкрепяне на творчеството, публикуване на скъпи двуезични издания и др., както и на равнище *образователна политика*, чрез програми за по-ефективно и достъпно чуждоезиково обучение.

Сборникът е събрал вижданията на млади изследователи и на учени с богат опит и утвърден авторитет по отношение на съвременната езикова политика на Европейския съюз, на целите, перспективите и качеството на обучение по чужди езици в бъдеща обединена Европа.

Докладите са групирани в три раздела: Езикова политика на ЕС, Методика на чуждоезиковото обучение, Литература и културология.

В I. раздел, под общата тема *Езикова политика на ЕС*, са публикувани 36 научни доклада на английски, български, немски и руски език на автори от Австрия (Сабине Щадлер, Херта Маурер-Лаузегер), Белгия (Кристин Титхат), България (Пенка Ангелова, Ана Димова, Живка Златева, Ценка Иванова, Росинка Събева, Ренета Килева, Владимир Хънтов и др.), Испания (Харалд Грьолер), Македония (Силвана Симоска), Полша (Ева Урбанек), Португалия (Йовка Чобанова), Румъния (Сорин Чугаку), Русия (Ирина Гладилина, Елена Усовик, Людмила Скаковская), Сърбия

(Савка Благоевич, Слободанка Китич, Татяна Паунович), Турция (Левент Доган, Емре Гювендир, Нур Ердем и др.), Украйна (Галина Мацюк), Унгария (Ева Урбанек).

Авторите извеждат на преден план въпроси, отнасящи се до: възможностите и границите на съвременната езикова политика на Европейския съюз; ролята на езика в национален и интернационален контекст; факторите, влияещи върху езиковополитическата и културна дейност на различни нива; необходимостта от въвеждане на социокултурна информация в обучението по чужди езици; потребността от интеркултурна комуникация.

Особен акцент се поставя върху позицията на по-малките езици и езикови общности (български, нидерландски, новогръцки, полски, португалски) в рамките на Европейския съюз, както и върху задачите, които тези езици трябва да решават в процеса на разширяване на Европейския съюз не само в социално-икономически и политически, а и в културен аспект. Във връзка с това особено внимание е отделено на ролята на превода и на обучението по превод, на възможностите за взаимодействие между културите с цел да се разкрият и оценят онези фактори, които оказват стимулиращо влияние върху интеркултурната комуникация.

Спецификата на езиковата ситуация в съвременна Европа е отразена в докладите по проблемите на езиците, които все още нямат статут на езици на ЕС (например руски, сръбски и турски). Особено интересни са разработките, свързани с обучението по турски език в страни от ЕС, където са концентрирани големи имигрантски групи, носители на този език. В този контекст се анализира въпросът за преодоляването на комуникационната бариера и различията в стиловете на комуникация между отделните общности, говорещи различни езици, в рамките на една държава.

От представените доклади става ясно, че предпоставка за успешната езикова политика на Европейския съюз е не конкуренцията, а координацията между отделните езици и култури. Въпреки прокламираното многоезичие, в ЕС са се наложили като официални езици английският, френският и немският, докато по-малките езици продължават да бъдат извън сферата на интереса. В този аспект е важно на европейските граждани да се предлагат повече възможности за изучаване на втори и трети (чужд) език. Досегът с езиковото и културното многообразие обогатява съвременния образователен дискурс и предпоставя откритост, толерантност и емпатия, като поощрява културното (само)съзнание, мултиезичното и мултикултурно разбирателство.

Във II. раздел, Методика на чуждоезиковото обучение, са поместени 33 научни доклада на английски, български и немски език на

автори от България (Стоян Буров, Антон Гецов, Людмила Костова, Марийка Димитрова, Павлина Златева и др.), Германия (Хорст Оде), Италия (Енрико Савио), Румъния (Фабиола Попа, Лауриан Соаре), Сърбия (Слободанка Китич, Лиляна Маркович, Татяна Паунович, Милена Козич, Нина Лазаревич и др.), Турция (Хикмет Асутай и др.), Франция (Давид Бинан).

Много от авторите споделят своя опит и наблюдения от практиката, дават конкретни идеи за интеграция между иновационните технологии и традиционната методика на чуждоезиковото обучение, както и идеи за осъществяване на межкултурен диалог посредством транслация на културни ценности и норми и стимулиране на познавателна активност в процеса на чуждоезиковото обучение.

Конкретните проблеми, с които се сблъскват образователните системи в отделните страни, са разгледани детайлно в редица доклади. Тези доклади осигуряват обективни данни за състоянието на чуждоезиковото образование и обучение в отделните държави, идентифицират основните проблеми (за ефективно проектиране, организиране и модернизиране на обучението по чужди езици) и дават конкретни предложения за тяхното преодоляване.

Като особено актуален за момента е представен въпросът за реформата в областта на висшето образование като цяло и в областта на чуждоезиковото обучение в частност. Реформата във висшето образование е на дневен ред както в страните от Европейския съюз, така и в страните, кандидатстващи за членство в този съюз. Конкретните проблеми, с които се сблъскват образователните системи в отделните страни, са разгледани детайлно в редица доклади – сред разискваните проблеми са: измерването и адекватното оценяване на знанията на студентите по чужд език, търсенето на стандартизирани форми за оценка, както и осезаемата необходимост от прагматична ориентация на чуждоезиковото обучение, свързана с конкретните предизвикателства на времето, в което живеем и в което се учим.

В съвременна мултиезична Европа доброто владение на даден език не се свързва единствено с познаването на граматиката на този език, но и с познаването на свързаните с него ценностни системи. Оттук идва и акцентът, който поставят научните публикации, посветени на интеркултурната комуникация: засилване на взаимовръзките между (чуждо)езиково и (интер)културно обучение, анализ на другостта, съпоставяне на етноцентризъм, андроцентризъм и антропоцентризъм. Акцентът преднамерено е фиксиран върху иновативните технологии и прагматизма на чуждоезиковото и интеркултурно обучение, върху новите идеи за “отваряне” както на българското, така и на общоевропейското образователно пространство

към промяна и към задълбочено преосмисляне на процеса на чуждоезиково обучение като цяло.

В III. раздел, Литература и културология, са публикувани 23 научни доклада на английски, български и немски език на автори от Белгия (Андрийс Термоте) и България (Багрелия Борисова, Радослав Радев, Илия Пачев, Христо Бонджолов, Красимир Петров, Людмила Иванова, Виргиния Колева, Владимир Сабоурин, Ралица Иванова, Елка Симеонова и др.).

Немалка част от публикуваните доклади е посветена на отразяване на културните феномени в литературата, на необходимостта от осъзнаване на процесите в европейската култура чрез литературно обучение. В частност са разгледани езиковите модели, които не съвпадат с възприетите норми и стандарти на поведение в съответните езикови общности, като е обърнато внимание на необходимостта от опознаване на комуникативните и културните стереотипи. Приказките и езикът на медиите са представени като своеобразни средства за формиране на интеркултурно съзнание.

В публикуваните в този раздел доклади проличава постоянното търсене на допирни точки между език, литература и култура, посредством които се осъществява взаимодействието между познато и непознато, родно и чуждо, достъпно и недостъпно. Конкретно са разгледани въпросите на литературното обучение в рамките на изучаването на български като чужд език, също и на испански, немски и френски език. Очертани са съвременните тенденции, определящи целостта и функционирането на чуждоезиковото и литературното обучение, които преосмислят ролята и спецификата на литературата и допълват представата за съществуващата езикова и културна реалност.

Общото между докладите, публикувани в този раздел, е представянето на езика и културата в три аспекта – като мост, като контраст и като средство за комуникация.

Предвид големия брой автори, участвали в конференцията, е трудно да се обхванат и изчерпателно да се опишат всички интересни проблеми, които разглеждат отделните доклади, тъй като езиковата политика на ЕС е представена в цялата ѝ сложност и значимост.

С оглед на това, че сборникът съдържа обобщения опит на представители от различни европейски и извъневропейски страни, той може да бъде препоръчан на преподаватели, изследователи, млади научни работници, студенти, както и на всички, които се интересуват от проблемите на езиковата политика на ЕС и на съвременното чуждоезиково обучение.